

**Sayın Başkan,
Meclisimizin Değerli Üyeleri,
Meclisimizin Saygıdeğer Onur Üyeleri,
Değerli Misafirler ve
Kıymetli Medya Mensupları,**

Kasım ayı meclis toplantımızda görüşlerimi sizlerle paylaşmadan önce hepinizi şahsım ve Yönetim Kurulumuz adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bu ay, Dünya ve Türkiye'deki ekonomi odaklı gelişmeleri iki değerli ekonomist konuğumuzla birlikte ele alacağız. Odamız Danışmanı ve Cumhurbaşkanı Başdanışmanı Sayın Doçent Doktor Hatice Karahan ile yine Odamız Danışmanı Sayın Doktor Can Fuat Gürlesel, "2017'yi Geride Bırakırken Dünya ve Türkiye Ekonomisine Bir Bakış" konulu bu ayki meclis toplantımıza katılarak bizleri mutlu ettiniz. Katılımınız için teşekkür ediyorum, hoş geldiniz.

Ekonomiye küresel bakış ve bu tür toplantılar; olaylara daha geniş bir açıyla ve bütünsel bir yaklaşımla bakma imkanı veriyor. Her ne kadar önümüzü görmemizin hiç kolay olmadığı bir dönemden geçiyor olsak da; bu toplantımızın biz sanayicilere bugünü analiz ederek 2018'e dair genel bir vizyon kazandıracağına inanıyorum.

Sayın Başkan ve Değerli Meclis Üyeleri,

Şimdi ana gündem maddemizle ilgili düşüncelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

2017 yılını geride bırakmamıza yaklaşık bir ay gibi kısa bir sürenin kaldığı bugünlerde; uzun zamandan beri ilk defa dünya ekonomisinde genele yayılan bir toparlanma eğilimi görüyoruz. Gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerin eşzamanlı ve daha hızlı büyümesi, dünya ekonomisinin ılıman bir iklimden geçtiğine işaret ediyor.

Gelişmiş ekonomilere baktığımızda; küresel kriz sonrasında genişleyici para politikaları uygulayan merkez bankalarının artık yönünü parasal sıkılaşmaya çevirmeye çalıştığını gözlemliyoruz. ABD ve Avrupa Merkez bankaları, enflasyon verilerini değerlendirerek varlık alımlarını azaltmaya başlıyor. Parasal sıkılaşmaya giden her adım dünyayı faizlerin yukarı yönlü baskılandığı bir ortama taşıyor.

Başta Çin ve Hindistan olmak üzere, gelişmekte olan ülkelerde de, büyüme oranlarında ılımlı bir toparlanma dikkati çekiyor. Bu olumlu gelişmelerin etkisiyle küresel ticaret de yeniden canlanmaya başladı.

Ancak dünya genelinde geleceğe dönük birçok belirsizlik ve kırılganlık da, varlığını halen sürdürüyor. Bu belirsizlik ve kırılganlık unsurlarını kısaca sayacak olursak: Jeopolitik riskler, ülkelerin aşırı borçluluğu, gelir dağılımındaki bozulma, korumacı eğilimler, çevresel sorunlar, büyümenin sürdürülebilirliği ve kapsayıcılığıdır.

Saydığım bu risk unsurları içinden jeopolitik riskler; belki de üzerinde en çok düşünülmesi gereken risk grubuna giriyor. Bu nedenle jeopolitik risklere biraz daha fazla odaklanmakta yarar görüyorum. Bugün artık bu risklerle ekonomik riskler

birbirinden ayrılamayacak kadar iç içe geçmiş durumdadır. Dünyada ve bölgemizde yaşanan jeopolitik risklerin önemli endişe kaynağı olmasının nedeni de bu. Örneğin, Asya Pasifik bölgesindeki gerilimler küresel ekonomide ani gelişen etkilere neden olurken; Ortadoğu'da hiç eksik olmayan gerilim ve çatışmalar ise ülkemizi de yakından ilgilendiren güvenlik kaygılarına ve enerji fiyatlarında yükselmeye yol açıyor.

Yakın coğrafyamızdaki jeopolitik risklere son dönemde yenilerinin eklendiğini görüyoruz. Suudi Arabistan ile İran arasındaki gerilim, bölgedeki diğer ülkeleri de etkileyecek şekilde artıyor. Taraflar son günlerde birbirlerine sert söylemlerle karşılık veriyor.

Öte yandan Suudi Arabistan ve Lübnan arasındaki gerilim sonucunda Lübnan yönetiminde yaşanmakta olan kriz ve Suudi Arabistan'da başlayan mali ve ekonomik operasyon, sadece bu ülkelerin iç sorunu olmanın ötesinde, uluslararası sonuçlar doğurabilecek gelişmelerdir. Bu sonuçların bazıları, petrol ve doğalgaz fiyatlarında ve bölgesel ticarete bir risk unsuru olarak karşımıza çıkabilir.

Hükümetimiz bölgemizdeki gelişmeleri dikkatle izlerken, inanıyoruz ki bu gelişmelerin ekonomimize olası yansımalarını da titizlikle değerlendirmektedir.

Sayın Başkan ve Değerli Meclis Üyeleri,

Ülkemize baktığımızda, oldukça zorlu geçen 2016'nın ardından 2017 yılının ekonominin çarklarının hızlandığı ve umudumuzun güçlendiği bir yıl olduğunu görüyoruz.

Türkiye ekonomisi yılın ilk yarısında yüzde 5,1'lik büyüme oranıyla G-20 ülkeleri arasında en hızlı büyüyen üçüncü ekonomi oldu. Bu güçlü büyüme performansının yılın geri kalanında da sürdüğünü ve yılı daha da yüksek bir büyüme oranıyla kapatacağımızı düşünüyoruz. Bu büyümede küresel talep ve olumlu finansal koşulların yanı sıra KGF kefaleti ile sağlanan kredi artışı başta olmak üzere, teşviklerin büyük rolü olduğunu görüyoruz.

Madalyonun diğer yüzüne bakacak olursak; büyümenin kalitesi ve sürdürülebilirliği konusundaki soru işaretleri varlığını sürdürmeye devam ediyor. Özellikle yatırımlardaki artışın sınırlı kalması, makine-teçhizat yatırımlarında istenen artışın sağlanamaması sürdürülebilirlik açısından en önemli risk olarak değerlendiriliyor. Bunun dışında üretkenlik artışlarının ve teknolojik yeniliklerin istenen hızda seyretmemesi büyümenin kalitesini sınırlıyor.

Dikkatinizi çekmek istediğim bir diğer nokta da şudur: Bu yüksek büyümenin karşılığı olan, hak ettiğimiz piyasa rahatlığını ve huzuru tam yaşayamıyoruz. Bunun da nedeni, gerek büyüme haricindeki, biraz sonra değineceğim bazı önemli verilerin arzu edilen düzeyde olmaması, gerekse ekonomimizin bazı yapısal sorunlarını henüz çözememiş olmamızdır.

İstedığımız seviyede olmayan verilerden bir tanesi enflasyon oranıdır. Bu konuda çift haneli enflasyon oranıyla ne yazık ki hedefimizin oldukça uzağındayız. Özellikle üretici enflasyonunun tüketici enflasyonunun üzerinde seyretmesi biz sanayicilerin üzerindeki maliyet baskısını ortaya koyması açısından önemli. Enerji ve emtia fiyatlarındaki yükselme ve kur artışları da enflasyonun yüksek olmasında belirleyici etkenler olarak dikkat çekiyor. Yüksek enflasyon, kurları ve faizleri yukarı çekerek büyüme üzerinde risk oluşturuyor. Bu riske dikkat çekerken; dünyada artık verimlilik odaklı büyümenin enflasyon doğurmadığını dikkatle değerlendirmeliyiz.

2017 yılında büyüme hikayesini değiştiren en önemli başlık, kamu tarafından sağlanan destekler olurken bu durum bütçe açığında da bir miktar artışa yol açtı. Biz İstanbul Sanayi Odası olarak cari açığın düşük seyrettiği dönemlerde, bütçe dengesinde yapılacak ölçülü ve sınırlı bir fedakârlıkla reel sektörün desteklenmesi gerektiğini savunuyoruz. Bununla birlikte mali disiplinin Türkiye'nin risk algısı açısından önemli bir sigorta işlevi gördüğünün de sürekli altını çiziyoruz. Bu nedenle orta vadede mali istikrarın korunmasına dikkat edilmesi gerektiğini burada özellikle bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Sayın Başkan ve Değerli Meclis Üyeleri,

Cari açık konusuna gelecek olursam: Son aylarda enerji fiyatlarında ve girdi talebindeki artış nedeniyle dış ticaret dengelerinde de bir miktar bozulma söz konusu. İhracattaki

artış ve turizmin toparlanması cari açığımızı sınırlasa da bu yılı milli gelire oranla yüzde 5'e yaklaşan bir cari açıkla kapatacağımız gibi görünüyor. Biliyoruz ki cari açığın oranı kadar nasıl finanse edildiği de büyük önem taşıyor. Cari açığın finansmanında sıcak paraya olan bağımlılığımızın devam etmesi bir diğer risk unsuru. Bunun yerine üretime yönelik, nitelikli ve uzun vadeli doğrudan yabancı yatırımların artırılmasını ve sürdürülmesini sağlamamız gerekiyor. Son aylarda uzun vadeli-yatırım odaklı kaliteli yabancı sermayenin dünyadan yeteri kadar bize akmadığı dikkatlerden kaçmamalıdır.

Ekonomimizi yakından ilgilendiren en önemli risk başlıklarından biri de kur artışları. Son haftalarda yaşanan kur artışları özel sektörümüzü tedirgin ediyor. Hepimizin bildiği üzere reel sektörümüzün 210 milyar doları aşan net bir döviz açık pozisyonu var ve bu durum önemli bir bilanço riski yaratıyor. Burada özellikle belirtmek istiyorum ki, sanayicimizin önümüzdeki dönemde yatırımlara, büyümeye ve istihdama katkısını sürdürebilmesi için kur riskine karşı korunması büyük önem arz ediyor.

Bu noktada Merkez Bankamızın reel sektörün kur riskini hafifletmek için birtakım önlemler aldığını görüyoruz. Ancak bu konudaki tüm çözümleri de Merkez Bankamızdan beklememek gerekiyor.

Nihai döviz değerinin uzun vadede enflasyon, borç, büyüme, reel faiz gibi makroekonomik göstergelere bağlı olarak hareket ettiğini unutmamamız gerekiyor. Bu noktada yüksek büyümenin sürdürülmesi kadar finansal istikrarın

korunmasının da reel sektör açısından önem taşıdığını bir kez daha vurgulamak istiyorum.

2017 yılında önemli bir inovasyon olarak hayatımıza giren Kredi Garanti Fonu, reel sektör ile finansal kesim arasında stresi önleyen, teminat kaldırıcı işlevi görüyor. Nitekim geçtiğimiz günlerde Türkiye Bankalar Birliği Yönetim Kurulu ile bir araya gelerek yapmış olduğumuz toplantıda KGF'nin kalıcı bir kurum olmasının yanı sıra önümüzdeki dönemde daha üretim ve yatırım odaklı bir yapıya dönüşmesi ve bu yönde ortak bir görüş oluşturulması konusunda fikir birliğine vardık.

Sayın Başkan ve Değerli Meclis Üyeleri,

Dünya ve Türkiye ekonomisinin bu genel fotoğrafından hareketle sanayi sektörümüze bakacak olursak; 2017'de çeşitli zorluklara rağmen üretimimizi arttırmayı başardık ve büyümeye önemli bir katkı sağlamayı sürdürdük.

Yılın üçüncü çeyreğinde, takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretimi bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 10 gibi yüksek oranda artış göstermiş durumda. Bu güçlü performansın, yıllık ekonomik büyüme oranını da yukarıya çekeceğinden hiç şüphe duymuyorum.

Diğer yandan sanayinin üretim koşullarını ölçen İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI endeksinde de olumlu yönde aynı güçlü eğilimi görüyoruz. PMI endeks, Ekim ayında 52,8 olarak gerçekleşerek Türk imalat sektörünün faaliyet koşullarının üst üste sekizinci ay olacak şekilde iyileştiğine işaret etti. Bu aynı

zamanda 2014 yılından beri gözlenen en uzun kesintisiz büyüme trendi oldu.

Özetle toparlayacak olursam, 2017 dünya ve Türkiye ekonomisi açısından oldukça umut verici bir tabloyla kapanıyor. Ancak 2017’de elde edilen yüksek oranlı büyümenin rehavetine kapılarak ekonomimizin kırılganlıklarını göz ardı etmemeliyiz. Bu açıdan üzerinde dikkatle durmamız gereken noktalar; ekonomik büyümenin niteliği ve sürdürülebilirliği, yükselen enflasyon, artan cari açık ve bütçe dengesi olmalıdır. Önümüzdeki yılı üretim odaklı, nitelikli büyüme açısından iyi değerlendirmeli ve söz konusu kırılganlıklarımızı hafifletmeye odaklanmalıyız.

Türkiye bugün sahip olduklarından daha fazlasını hak ediyor, çünkü ülkemizin sahip olduğu potansiyelin büyük olduğuna inanıyoruz. Yaklaşan 2018 yılında ekonomimizin daha üretken, verimli ve güçlü bir seyir izlemesini, bu yıl yeşeren umutlarımızın karşılığını hep birlikte almamızı temenni ediyorum. Bunu temenni ederken de; iç barışını korumuş, huzurlu ve istikrarlı bir Türkiye’nin bizler için olduğu kadar bölgemiz ve dünya için de anlamlı ve değerli olduğunu burada özellikle vurgulamak istiyorum.

Sayın Başkan ve Değerli Meclis Üyeleri,

Ana gündem maddemizle ilgili düşüncelerimi bu şekilde ifade ettikten sonra şimdi sizlerle bazı faaliyetlerimizi kısaca paylaşmak istiyorum.

Az önce belirttiğim gibi İSO Yönetim Kurulu olarak geniş bir katılımı Türkiye Bankalar Birliği Yönetim Kurulu ile kısa bir süre önce bir araya geldik. Karşılıklı anlayış ve samimiyet içerisinde birlikte sektörlerimizi değerlendirerek 2018 yılında daha yakın bir işbirliği içinde olmamız konusunda prensipte mutabık kaldık.

Son yıllarda Türkiye ile Çin tarihsel öneme sahip bir işbirliği sürecine yönelik çok önemli bir adım atıyor. Çin ile Türkiye arasındaki iş ilişkilerimizi daha iyi bir noktaya taşımak amacıyla “Çin Ülke Günü ve Türkiye İçin Fırsatlar” toplantımızı düzenledik.

Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın Başdanışmanı ve önümüzdeki günlerde Türkiye’nin Pekin Büyükelçisi olarak göreve başlayacak olan Abdulkadir Emin Önen ile Çin Halk Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosu Bo Qian ve seçkin konuklarımız toplantımıza iştirak ettiler.

Kısa bir süre önce hizmete giren ve hepimizi heyecanlandıran Bakü-Tiflis-Kars demir yolu, yeni ipek yolunun bir parçası olarak, Türkiye ile Çin’in ticaret ve yatırım önceliklerinin buluştuğu ortak paydayı bizlere göstermektedir. Çin Ülke Günü etkinliğimizin de gösterdiği gibi sanayicilerimiz için faydalı ve verimli geçtiğini düşündüğümüz ülke günü etkinliklerimize önümüzdeki aylarda da devam edeceğiz.

Sanayicilerimizin gündeminde olan TSE ile ilgili sorunlara ve bunların çözümüne her zaman önem veriyoruz. Son olarak TSE Başkanı Sebahittin Korkmaz’ın Yönetim Kurulumuza yaptığı ziyarette kurumda yapılan son dönemdeki çalışmalar ve TSE

belgesi olma süreçlerinin nasıl iyileştirileceği üzerinde karşılıklı fikir alışverişinde bulunduk.

Bilgi vermek istediğim bir diğer faaliyetimiz de Odamız bünyesinde hayata geçireceğimiz Arabuluculuk Merkezidir. 25 Ekim 2017 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan İş Mahkemeleri Kanunu ile 1 Ocak 2018 itibarıyla iş davalarında arabuluculuk zorunlu hale getirilmiştir.

İstanbul Sanayi Odası olarak, üyelerimizin kendi aralarında veya üçüncü taraflarla olan anlaşmazlıklarının çözümüne katkıda bulunmak amacıyla Odamız bünyesinde bir Arabuluculuk Merkezini hayata geçiriyoruz. Konularında uzman ve deneyimli arabulucuların yer alacağı merkezimizin lansmanını Aralık ayının başında yapacağız ve 1 Ocak 2018 itibarıyla merkezimiz tam olarak faaliyete geçmiş olacak.

Şimdi de önemli bir etkinliğimize dikkat çekmek istiyorum: Geçen ayki Meclis toplantımızda da belirttiğim gibi paydaşı olduğumuz İTÜ Çekirdek Girişimcilik Ekosistemi çerçevesinde hayata geçen ve Odamız temsilcilerinin de jüri üyesi olduğu, Oda olarak da destekçisi olduğumuz “İTÜ Çekirdek Big Bang” yarışmasının finali yarın gerçekleşiyor. Final törenimize siz değerli meclis üyelerimizin de katılımını bekliyoruz.

Sayın Başkan ve Değerli Meclis Üyeleri,

Sözlerimi noktalarken sizleri tekrar saygı ve sevgiyle selamlıyorum.